

Стражнікова І.В.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ ЗВО УКРАЇНИ

В умовах модернізації системи освіти у сучасному світі тісно пов'язані зі зростанням значення освіти в усіх механізмах саморозвитку людства., адже саме освіта – це духовне обличчя людини, що формується під впливом взаємозалежності загальнолюдських та професійних компетенцій та технологій їх використання в діяльності.

Тому сутнісні глобалізаційні зміни потребують нових підходів до управління всією освітньою сферою, яка є інтегральною сукупністю освітніх структур, відносин, діяльності та свідомості, що забезпечує відтворення і розвиток інтелектуального потенціалу суспільства.

Менеджмент освітянської сфери передбачає визначення цілей, завдань освітніх інституцій усіх форм власності; конституювання та утворення освітніх інституцій; формування та організацію виконання рішень в освітній сфері; підтримку життєдіяльності освітніх інституцій; контроль за функціонуванням і спрямуванням розвитку освітніх інституцій. Відтак технологія управління освітою є послідовним цілеспрямованим процесом, який має циклічний характер і формується через певні функції, зокрема конкретні види управлінської діяльності, які забезпечують формування прийомів, способів управлінського впливу на освітню сферу.

Функції менеджменту освіти формуються у процесі створення розгалуженої структурно-функціональної системи освітянської сфери

сучасного суспільства, відображають суть і зміст управлінської діяльності на всіх рівнях управління цією галуззю. Тому, визначальними ознаками для класифікації функцій менеджменту освіти є: вид управлінської діяльності, який дає змогу відрізнити одну роботу від інших; спрямованість видів освітньої діяльності на керований об'єкт або фактори зовнішнього середовища [1].

Відповідно до цього можна виділити загальні (частина управлінського циклу, якій властивий регулярний вид управлінської діяльності незалежно від місця її прояву, характеру діяльності, масштабів тощо) та специфічні (особливі) функції менеджменту освіти.

А от керуюча система у менеджменті освіти забезпечує своє функціонування через поетапні операції: планування діяльності суб'єктів і об'єктів освітнього процесу; організація діяльності суб'єктів і об'єктів освітнього процесу; мотивування поведінки працівників, які здійснюють певні процеси діяльності в освітянській сфері; контроль за процесом діяльності суб'єктів і об'єктів освітньої сфери та регулювання процесу їх діяльності [2].

Менеджмент освіти як наукова теорія ґрунтується на власній методології, яка є сукупністю принципів, прийомів і процедур дослідження освітньої сфери суспільства і технологій її управління. До методики менеджменту освіти належить система дослідно-аналітичних та управлінських методів осмислення (вивчення і аналіз) та управління функціонуванням освітньою сферою суспільства у тісному зв'язку з іншими галузями (економічною, політичною, соціальною, науковою тощо) його життєдіяльності.

Управлінський процес українською освітою, зокрема вищою здійснюється органами державної влади (уповноваженими ними органами), адміністрацією навчальних закладів та органами громадського самоврядування. Механізм менеджменту у галузі вищої освіти визначено у Законі України «Про вищу освіту».

Однак, практичний досвід показує, що не так усі просто: будь-яка організація з педагогічною системою, у якій установлення процесів і документування процедур не можуть повною мірою забезпечити якості її

життєдіяльності. Ефективність роботи ЗВО залежить від рішення багатьох задач, значимість і рівень складності яких різні. Сукупність таких задач і їхнє рішення складають систему, що забезпечує розвиток і динаміку вишу, а її якість, оптимальність будь-яких видів витрат, результативність забезпечуються обліком усіх складових, які, у свою чергу, дозволяють дати об'єктивну оцінку діяльності ЗВО, педагогічного колективу, наукової діяльності, якості підготовки студентів. Всі елементи складають комплексність методів керування, що забезпечують охоплення всіх сторін діяльності закладу вищої освіти по досягненню ефективності його функціонування.

Таким чином, менеджмент у ЗВО – це комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності. А призначення менеджменту в освітній сфері – створити освітнє середовище, що ефективно працює та відповідає сучасним вимогам, є привабливим для реального та потенційного споживача [5].

Проблема управління закладами вищої освіти на рівнях системи країни, окремого освітнього закладу, академічної групи завжди була досить актуальною, а у наш час значно загострилась. Це пов'язано з наявністю довготривалого перехідного періоду – усталена система управління, що функціонувала значною мірою зруйнована внаслідок нестачі коштів.

На основі вищезазначеного можна виокремити сучасні концепції менеджменту у сучасних ЗВО України: 1) система управління має бути орієнтованою на організаційну культуру, інновації, мотивацію працівників, оптимальність стилю керівництва, задачі та особливості діяльності, філософію організації; 2) відкритість організації як інформаційної, виробничої, соціально-психологічної системи, функціонування за принципом взаємовпливу внутрішніх і зовнішніх чинників, спрямовання діяльності на поступ і розвиток; 3) спрямованість діяльності організації на постійне підвищення якості, ефективне задоволення потреб працюючих; 4) сучасне управління характеризують такі риси: гнучкість, швидкість реагування, адаптованість до

ринкових умов; 5) орієнтація на стратегічне планування діяльності закладу взаємодоповнюється оптимальністю тактики розв'язання ситуаційних проблем; 6) базовим капіталом організації є її інтелектуальний потенціал, людський ресурс, реалізація можливостей якого дає основний прибуток.

Отже, в сучасних умовах в інтелектуальному поступі людства дуже важливою є освітня сфера. Це один із найважливіших пріоритетів кожної країни, оскільки освіта відіграє визначальну роль у модернізаційних і трансформаційних процесах нинішнього світу. Тому сучасна освіта вимагає нових підходів до її управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. М. Менеджмент освіти глобального суспільства. *Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології*. Кол. моногр. К.: МАУП, 2005.
2. Дорога Я. А. Гуманістична спрямованість менеджменту у вищих навчальних закладах. *Матеріали других Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань «Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти»*, 21-22 травня 2004 р. Ірпінь, 2004. Ч.1. С.97-99.
3. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культура в Україні. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2003.
4. Ломоносов А. В. Визначення цілей функціонування відокремлених підрозділів у менеджменті вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць*. Миколаїв, 2003. №7 (393). С.36-43.
5. Матвіїв М.Я. Методологія та організація маркетингового менеджменту в сфері вищої освіти. Т.1: Економічна думка, 2005. 560 с.